

УДК 378.1

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Ачкасова Л. М., к.е.н, доцент,
lachkas@ukr.net*

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Дуальна освіта представляє собою систему підготовки фахівців, яка поєднує теоретичне навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на робочому місці. Вона має ряд переваг, серед яких можна виділити:

- Високий рівень працевлаштування: Завдяки практичному досвіду, який отримують здобувачі під час дуальної освіти, вони стають більш конкурентоспроможними на ринку праці.

- Актуальні знання та навички: Здобувачі навчаються на сучасному обладнанні та за новітніми технологіями, що відповідає потребам роботодавців.

- Гнучкість: Дуальна освіта може бути адаптована до потреб конкретного підприємства та конкретної спеціальності.

- Можливість заробітку: Студенти, які навчаються за дуальною формою, можуть отримувати стипендію та/або заробітну плату.

Ці переваги стають серйозним обґрунтуванням для необхідності впровадження такої системи освіти в закладах вищої освіти України.

Вивчення цього питання дозволило виділити основні проблеми, пов'язані із впровадженням дуальної освіти в Україні.

1. Недостатня законодавча база. Ця проблема проявлена у відсутності чіткого визначення дуальної освіти, неурегульованих питаннях фінансування, відсутності розробленої системи контролю за якістю. Зараз немає навіть чіткого розуміння сутності дуальної освіти: дехто вважає, що дуальна освіта - це просто поєднання теоретичного навчання з практикою на підприємстві. Інші вважають, що дуальна освіта - це система підготовки кадрів, яка максимально відповідає потребам ринку праці. Навіть для цього використовують різні терміни: «дуальна освіта», «кооперативна освіта», «партнерська освіта», «професійна освіта з дуальною формою навчання». Немає, навіть, єдиного підходу до організації дуальної освіти: різні навчальні заклади

та підприємства організують дуальну освіту по-різному. Це стосується і відсутності чітких критеріїв оцінки результатів навчання та компетенцій випускників. Цей комплекс проблем ускладнює впровадження дуальної освіти, тому що незрозуміло як її організувати і як оцінювати результати

2. Неготовність підприємств. Ця група проблем пов'язана з нестачею ресурсів для організації практики, відсутністю мотивації для участі в дуальній освіті, неготовності до співпраці з навчальними закладами. Нестача ресурсів пов'язана з фінансовими витратами: підприємствам потрібні кошти на оплату праці студентів, наставників та на організацію практики. Не всі підприємства мають такі можливості. Крім того, є ще і часові витрати, тому що співпраця з навчальними закладами потребує часу з боку співробітників підприємства. Деякі підприємства не розуміють переваг дуальної освіти і вважають, що вона не дає необхідних знань та навичок. Нечітке регулювання питань фінансування та контролю за якістю дуальної освіти стримує підприємства від участі в цій системі навчання. Немає чіткої системи мотивації підприємств до участі в дуальній освіті, що знижує їхню зацікавленість.

3. Неготовність навчальних закладів, яка виражається нестачею кваліфікованих викладачів, відсутністю необхідної матеріально-технічної бази, неготовністю до розробки нових освітніх програм. Викладачі не мають досвіду роботи на підприємствах, не знають, як організувати навчання з урахуванням потреб ринку праці. Крім того, навчальні заклади не мають сучасного обладнання та інструментів, угод з підприємствами про проходження практики, а, якщо вони і є, то мають, скоріше, формальний характер. Викладачі не знають, як розробити освітні програми з урахуванням потреб підприємств., тому що немає чітких критеріїв оцінювання результатів навчання та компетенцій випускників. Ще одним важливим аспектом є недосконалість системи мотивації викладачів, тому вони не зацікавлені в роботі в рамках дуальної освіти. Немає системи громадського визнання успіхів викладачів, які працюють в рамках цієї системи навчання.

4. Недостатня інформованість, яка проявляється в тому, що абітурієнти та їхні батьки не знають про дуальну освіту, підприємства не знають, як взяти в ній участь, а навчальні заклади не знають, як її організувати. Інформація про дуальну освіту розпорошена на різних сайтах та в різних джерелах, що ускладнює пошук інформації для

абітурієнтів, їхніх батьків та підприємств. Дуже часто ця інформація представлена у складній та незрозумілій формі, що ускладнює розуміння сутності дуальної освіти та її переваг. Деякі люди вважають, що дуальна освіта це «низькоякісна» освіта, що гальмує її розвиток.

5. Низький рівень довіри. Це ще одна проблема, яка проявляється в тому, що бізнес не довіряє системі освіти, освіта не довіряє бізнесу, абітурієнти та їхні батьки не довіряють дуальній освіті. Ця проблема, на наш погляд, є результатом недостатньої інформованості, нерозуміння сутності цієї системи навчання, відсутністю чітких стандартів до якості дуальної освіти та компетентностей випускників, відсутністю механізму організації навчання в рамках цієї системи, відсутністю системи мотивації всіх учасників дуальної освіти.

Для вирішення вищезначених проблем можна запропонувати наступні заходи:

- Удосконалення законодавчої бази. Для цього необхідно визначити сутність дуальної освіти, затвердити єдиний термін; розробити єдиний підхід до організації дуальної освіти; розробити єдині стандарти якості дуальної освіти. Розробити закони та підзаконні акти про дуальну освіту. Чітко визначити питання фінансування та контролю за якістю дуальної освіти.

- Підвищити мотивацію підприємств до участі в дуальній освіті. Це можливо за рахунок фінансових стимулів у вигляді надання податкові пільги: зменшення податків для підприємств, які беруть участь в дуальній освіті; компенсації витрат: частково або повністю компенсувати підприємствам витрати на оплату праці студентів та наставників. Допомогти в цьому можуть і нефінансові стимули: підвищення престижу участі в дуальній освіті за допомогою нагород тим підприємствам, які успішно її реалізують; створення рейтингу підприємств, які беруть в ній участь. Мотивація підприємств може бути підвищена за рахунок надання пріоритетного доступу до кваліфікованих кадрів з необхідними знаннями та компетентностями. Інформаційна підтримка підприємств щодо дуальної освіти та співпраця з бізнесом для кращого розуміння потреб бізнесу та розробки ефективної системи дуальної освіти також можуть підвищити мотивацію підприємств.

- Підготувати навчальні заклади до впровадження дуальної освіти. Надати навчальним закладам методичну та фінансову підтримку, викладачам можливість пройти стажування на підприємствах, щоб краще розуміти потреби ринку праці та

адаптувати навчальні програми до цих потреб; розробити методичні рекомендації щодо організації навчання в рамках дуальної освіти; створити сучасну матеріально-технічну базу, що дозволить студентам здобувати практичні навички на сучасному обладнанні, яке використовується на підприємствах; розробити чіткі критерії оцінювання результатів навчання та компетентності випускників, що допоможе роботодавцям оцінити рівень їх підготовки та зробити правильний вибір при працевлаштуванні; впроваджувати систему матеріальних і нематеріальних стимулів, розробити систему громадського визнання успіхів викладачі, що працюють в рамках дуальної системи.

- Провести інформаційну кампанію про дуальну освіту шляхом надання інформації підприємствам, абітурієнтам та їх батькам щодо переваг дуальної освіти; створити платформи де можна отримати інформацію і відгуки щодо результатів дуальної освіти

- Підвищити рівень довіри між бізнесом та освітою. Це можливо за рахунок створення каналів для регулярного спілкування і спільних заходів; за рахунок спільної розробки освітніх програм і реалізації спільних дослідницьких проєктів; за рахунок прозорості бізнесу щодо своїх потреб і прозорості освіти щодо своїх результатів; за рахунок демонстрації успіхів: поширення історій успішної співпраці, нагородження кращих практиків тощо.

Впровадження дуальної освіти в Україні є складним завданням, але воно має велике значення для розвитку економіки країни. Це є важливою інвестицією в майбутнє, адже співпраця бізнесу і освіти може допомогти Україні стати більш конкурентоспроможною на світовому ринку.

Література:

1. Сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/>
2. Сайт Державної служби зайнятості: <https://www.dcz.gov.ua/>